

H A N G Y A

A vásárlási visszatérítés.

Miután a vásárlási visszatérítés elméleti és gyakorlati kérdésével is már behatóan foglalkoztunk, leszűrve a vizsgálatainkból merithető értékes tapasztalatokat, most azok alapján azon megoldási módot kívánjuk ismertetni, melyet központunk szövetkezeteink körében legkönnyebben bevezethetőnek és alkalmazását tekintve is legegyszerűbbnek, ennélfogva legcélszerűbbnek tart.

A rendszeres vásárlási visszatérítés alapelve, hogy a tagok által eszközölt vásárlások arányában történjen a visszatérítés, feltétlenül érvényesülést kell, hogy találjon, miért is a vásárlásokról rendszeres nyilvántartás vezetendő.

A vásárlások nyilvántartásának, — tekintve a rendelkezésre álló eszközöket és a kivitel költségességét — legmegfelelőbb és legolcsóbb módja a vásárlási könyvecskék felfektetése. Mindazon szövetkezet tehát, mely a fejlődés és megerősödés terén oda jutott, hogy már ez évben is vásárlási visszatérítést tudott adni, vagy pedig e célra bizonyos tartalékkal rendelkezik, adjon minden tagjának vásárlási könyvecskét, melyben a tag minden vásárlása, — a legapróbb tételek is — bevezetést nyerjenek, s ha a jövő év végén az üzleteredmény ked-

vező lesz, úgy az elért feleslegből a tagok a bevásárlási könyvecskében felvezetett vásárlásaik végösszegének arányában részesüljenek.

Központunk a megelőzőleg ismertetett különböző módszerek közül tehát a vásárlási könyvecskék alkalmazását kívánja a szövetkezetek körében meghonosítani, mely célból kellő számú bevásárlási könyvecskét készítettett és azokat mielőbb a illető szövetkezetek rendelkezésére fogja bocsátani, hogy már a jövő év elejétől a tagok vásárlásai rendszeresen a könyvecskébe bevezethetők legyenek.

A blokk rendszerrel szemben feltétlen előnye a könyvecskének, hogy a vásárlások együtt tartatnak nyilván s így a tag minden vásárlása az év végén figyelembe vétetik, míg a blokkok közül több veszendőbe mehet, minnélfogva a tag még sem jut azon visszatérítéshez, amely őt vásárlásai alapján megilletné. Azonkívül a könyvecske igazolásul szolgálhat minden tagnak, mert azt az illető tag nevére állítaná ki a szövetkezet vezetősége s így csak a tagok vásárlásai vétetnének figyelembe a vásárlási visszatérítésnél, míg blokk rendszer mellett gyakran előfordulna, hogy tévedésből olyanok is kapnának blokkot vásárlásukról, kik nem tagjai a szövetkezetnek,

ami természetesen a szövetkezeti elvvel nem egyeztethető össze.

A szövetkezés előnyeit tegyük tehát minél teljesebb mértékben élvezhetővé azok számára, akik kis tőkéjükkel létrehozták a szövetkezetet és üzletresz jegyzés útján megadják a lehetőséget arra, hogy a szövetkezet hasznos és eredményes működést fejthessen ki. A vásárlási visszatérítésből ezért azok részesülhetnek, akik a leghüségesebbek szövetkezetükhöz, akik nem járnak a szomszéd boltba bevásárolni, hanem kitartanak a szövetkezet mellett.

Szövetkezeti hírek.

20 éves jubileum Siménfalván. November 11-én ünnepre gyűlt össze Udvarszék egy nagy községének, Siménfalvának és közeli környékének székelysége, hogy a siménfalvi fogyasztási szövetkezet 20 éves fennállását ünnepeljék. A szövetkezés eszméjétől szívből-lelkelben áthatott gazdaközönség az ügy iránti lángoló szeretetével és lelkesedésével felejthetlenné tette e napot, mely a szövetkezeti mozgalom dicsőségére a legfényesebb bizonyítékot szolgáltatja a község fejlődése és a gazdanép anyagi gyarapodása által.

A szövetkezeti ünnepélyt istentisztelet előzte meg, melyen az unitárius

Tárca.

A siménfalvai fogy. és értékesítő szövetkezet 20 éves története nagy vonásokban.

Írta és elmondta: Györke Albert, felügyelőbizotts. elnök.

Még a múlt század első felében 1836-ban alakult Siménfalva községben olvasó egyesület címen egy társulat, Vajda István unitárius pap elnöke alatt. Ezen egyesület inkább szövetkezeti jellegű volt, mert alapszabálya egyik pontjában a tagok, ha valamelyik közülük építkezésbe fogott, siettek a tagtársak az építkezésnél segíteni. Amire őket alapszabályuk kötelezte. Egy másik pont szerint az egyesület köteles volt, az erdő és mezőkön levő forrásokat, itató helyeket jókarban tartani, mert azon időben az állattenyésztés fő alapja a legeltetés volt. Ez az egyesület fennállott az 1848—49-iki szabadságharc bukásáig; azután az elnyomás, a kényuralom alatt a nép elkodveitlenedett, nem lelkesedvén semmi ilyen eszméken. 1869-ik évig egyesületi mozgalmaknak híre sem volt községünkben. 1869 évben; Menyhért Mózes tanító kezdeményezésére megalakult újabban az olvasó egyesület, amely 1873-ban nevezett tanító távoztával ismét megszűnt. 1878-ik évben újra alakult az egyesület Ürmösi Kálmán unitárius pap kezdeményezésére, olvasó és önképzőkör címen,

mely alakulat megalapozta, a ma már ifj. egyesület címen működő egyesületet — saját otthonában.

Községünkben elsőbbséget élvező szövetkezet a hitelszövetkezet eszméjét, az olvasó egyesület szülte, mert annak tagja a múltban nemcsak az ifjúságból állott, hanem nagyrésztben meglelt emberekből. Többféle lapokat járatott az egyesület, melyek az azon időben alakult szövetkezeteket is ismertették. Így pendült meg az eszme 1894. őszén, hogy jó lenne szövetkezetet alakítani. Gyűlések, tanácskozások folytak az értelmesebb emberek között, élükön Németh István pap és Szász Ferencz tanító urakkal. Megkerestették az akkor még „Hazai szövetkezetek központja” Budapesien, ahonnan Ónodi Zsigmond szövetkezetek vezérféria lejött 1894 novemberében és a szövetkezetet megalakította 56 taggal. Az igazgatóság és felügyelőbizottság megválasztották s úgy könyvelő és pénztárnok is. Határozatotott, hogy a szövetkezet 1895. év január 6-án működését kezdje meg. Azonban az történt, hogy akkor is, mint most az asszonyok fonóba járnak és ott sok mindenről behatóan tárgyálnak. Kérde egy asszony: „Komám a te urad béállt-e a bankba!” — mert így nevezték a szövetkezetet — mert én megmondiam az uramnak, hogy ha beállt, álljon ki, a nevét huzassa ki, mert ha nem, egy órálg sem lakom véle, mert tudják-e, aki abba a bankba béáll, — ami pénzt Pestről küldenek,

azért felelősök és minden tagnak a birtokát bétáblázzák. Képzeltető, milyen forradalom ütött ki sok háznál. Elég, hogy pár hét alatt 20 tag lépett ki s így csak 36 tag maradt, 50 tagnál kevesebbel pedig megalakítani a szövetkezetet nem lehetett. Azonban még volt idő a működés megkezdéséig — dacára a 20 tag kilépővel szemben még 30 tag lépett be s így a szövetkezet működését megkezdhetette. Tudjuk, hogy a szövetkezet néhány év alatt megváltoztatta a község addigi formáját — s így születtek aztán egymás után a szövetkezetek, fogyasztási és értékesítő szövetkezet, — állatbiztosító és tejszövetkezet, gazdakör, — takarmánycsarnok és mérleg, mind saját otthon teremtve maguknak a tagok önére.

De térjünk tárgyunkhoz, fogyasztási és értékesítő szövetkezetünk alakulása tárgyához.

Az 1903 év telén a hitelszövetkezet vezető férliai, a tagokkal egyetértően, élükön Szász Ferencz tanító urral értekezletet tartottak, ahol elhatározták, hogy a fogyasztási és értékesítő szövetkezetet megalakítják. De miután ez egészen más irányú és működése elűt a hitelszövetkezetétől s tekintve a nagy konkurrenciát, ide nagyobb tömörület kellene; így vettették fel az az eszme, hogy értekezni kellene Kobátfalva, Kecsekisfalud községekkel, hogy együtt tömörülve, alakítsák a szövetkezetet Siménfalva főhellyel.

templom harangjainak hívó szavára begyűlt nagyszámu közönség nagy figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta Ürmösy József homoródszentpáli unit. lelkes, szövetkezeti vezérferfiut, kit a községhez, mint annak szülőttje, — szoros kötelékek fűzik. *Ürmösy József* elragadó ékesszólással fejtegette a szövetkezés szükségességét és hasznát, mely beszéde a legszebb megnyilatkozása volt a szövetkezeti gondolkodásnak és öntudatnak. Utána *Pál Dénes* siménfalvi unit. pap üdvözölte a vendégeket és az ünneplő közönséget.

Templomozás után tartotta a szövetkezet 20 éves fennállásának emlékére jubiláló diszközgyűlést *Jánosi József* unit. tanító igazgatósági elnök vezetésével. *Jánosi* elnök megnyitójában üdvözölte *Ürmösy József*, *Piti Péter* és *Dósa Albert* központ által kiküldött képviselőket, továbbá a szomszédos Kobátfalva fogg. szövetkezet megjelent vezetőségét *Kádár Balázs*, *Miklós Ernő* és *Anarás Albert* szövetkezeti igazgatókat. Ugy szintén üdvözölte a rendkívül nagy számban összegyűlt szövetkezeti hiveket, vázolta a szövetkezet jelenlegi működését, mely a dicső multhoz méltó jövődőt kíván biztosítani.

A közgyűlés kiemelkedő részét képezte *Györke Albert* szöv. felügyelőbizottsági elnök székely gazdának a szövetkezet 20 éves történetéről összeállított, megkapó ismertetése, mely egy eredményekben gazdag szövetkezeti mulat oly meggyőzően állít szemünk elé, hogy annak teljes egészében való leközlését kívánatosnak tartjuk. (Lásd tárczarovatunk.)

A közgyűlés rendén sor került az üzletrészek értékének 5 leuról 15 leura való felemelésére, mely javaslatot *Dósa Albert* felszólalása után egyhangulag fogadták el a tagok. Ugyancsak a központ

megbízottjának indítványára elhatározott a tagok részére vásárlási visszatérítés nyújtása a visszatérítést a tagok üzletrészüik szaporítására fogják fordítani. A közgyűlésből kifolyólag az alábbi megleghangu üdvözlő levelet küldték *Rohay László* Hangya vezérigazgató urnak,:

Nagyságos

Rohay László urnak,

a „Hangya“ központ vezérigazgatója.

Nagyenyed.

A siménfalvai fogy. és ért. szövetkezet — 20 éves fennállásának emlékére tartott — közgyűlése üdvözli Nagyságot, mint az erdélyi „Hangya“ szövetkezetek vezérét s kéri a jó Istent, hogy szövetkezeteink élén még sokáig éltesse.

A közgyűlés határozata értelmében. Siménfalván, 1923. nov. 11-én.

Jánosi József
közgyűlési elnök.

iffj. *Demeter Elek*
közgyűlési jegyző.

Rohay vezérigazgató ur a következő köszönő választ küldte.

— *Tekintetes Igazgatóság!*

Jóleső érzéssel és őszinte köszönettel vettem a szövetkezet 20 éves jubileuma alkalmából hozzám intézett meleg hangu üdvözlőt.

Megilletődéssel gondolok vissza arra, hogy ez előtt 20 évvel, mint a budapesti Hangya központ közkatonája legelőször éppen a siménfalvi szövetkezetnél végeztem ellenőrzési munkálatokat, mely alkalmával már nagy örömmel tapasztalhattam, hogy a nyikómenti székelység mily rendkívüli fogékonysággal és megértéssel viseltetik a szövetkezeti eszme és mozgalom iránt és hamarosan felismerte a szövetkezésben rejlő gazdasági erkölcsi és kulturális erőt. Csak ilyen szövetkezeti öntudattal és az ügy iránti nemes lelkesedéssel volt elérhető az a szép eredmény, — amit Siménfalva szövetke-

zeti közönsége a 20 éves határkőnél felmutathat. Meg nem dönthető bizonyítéka e tény annak, hogy a szövetkezeti szellemtől a közérdek önzetlen szolgálatától áthatott vezetők és tagok buzgó szövetkezeti munkálkodása mellett a szövetkezet legáldásosabb intézménye lehet népünknek.

Midőn a magam részéről is a legőszintébb együttérzéssel veszek részt a siménfalvi szövetkezet jubileumi örömeiben, egyuttal meleg szeretettel üdvözlöm a szövetkezet bölcs Vezetőségét és érdemes tagjait a jubileum alkalmából, a szövetkezet további közérdekü, sikeres működéséhez pedig Isten áldását kérem.

Teljes tisztelettel:

Rohay László.

A lélekemelő lelkes közgyűlést 60 teritékes közebed követte, melyen számtalan pohárköszöntő hangzott el, éltetve az elhalt alapítók emlékét, az életben levő alapítókat, Rohay László Hangya vezérigazgatót, szövetkezeti vezetőséget és a jelenlevő szövetkezeti képviselőket.

A község ifjusága az *Ifjusági Egylet Otthonában* este mulatságot rendezett, melyen a legvidámabb hangulatban töltötte az egész község az időt.

A szövetkezet 20 éves jubileumának napja emlékezetes napja lesz a község történetének, mert mindenki, a község apraja-nagyja ünnepelt és a szövetkezés lélekemelő gondolatában igazi testvéreké forrtak össze.

Ezen ünnep is fényes bizonyíték amellet, hogy a szövetkezetek községeink gazdanépének igazi jóléti intézményei lehetnek, ha megértés és ragaszkodás párosul a szövetkezeti munkával.

Minden tag szerezzen

egy új tagot az E. G. E.-nek.

Az értekezlet megtörtént, Kobátfalva a szomszéd községeket is bevonván a tagok gyűjtéséhez fogott s ugy Kecseki falud is szintén, mely örvendetes eredményt hozott.

A helyiséggel lett fennakadás, de annak megoldása is gyönyörűen végződött, mert az ifjusági egylet otthonához toldva a helyiség megépítetett s így 1903 őszén a szövetkezet működését megkezdette.

1906. év június haváig a társszövetkezetek is innen kapták árukészletüket, amikor aztán az elválás megtörtént.

A szövetkezet megnyitása, párját ritkító ünnepséggel történt, kapcsolatosan az ifjusági egylet otthona felavatásával, mivel az ünnepségen jelen volt Udvarhely vármegye akkori főispánja, Hollaki Arthur is. Papok, tanítók és számos intelligens uri néppel a vidék tűzoltósága felvonult. Faluhelyen páronkivüli ünnepség volt, ami Siménfalvának jó hírnevét oda emelte, hogy „*mluta község*“ nevet kapott.

A szövetkezet működött, de küzdenie kellett, mint az életben minden kezdőnek. Olyan volt, mint egy ujonnan ázott csatorna, melybe a vizet midőn bereszlik, zavarodik, partjai omladoznak, nagy felügyeletre, gondozásra van szüksége, hogy össze ne omoljon. Az irigység és a szatácsok és kereskedelem részéről annyira kimutatott, ahogy mondani szokás, a foga fehérje, hogy a városokban abban az időben, ha siménfalvi egyen vásárolni akart,

valamelyik kereskedésben, már ha megtudták, hogy siménfalvi, csufondárosan vityálódva szóltak hozzá, ami aztán még jobban fokozta az egyénekben a szövetkezethez való ragaszkodást.

Főlöszleges itt elbeszélni, hogy ellenségeink hányféle képpen akarták, próbálgatták megbuktatni szövetkezetünket, de fáradtságuk kárba veszeit.

A hitelszövetkezet a fogyasztási szövetkezet testvéreinek fogadván, azt támogatta folyószámlájával, az értékesítést előmozdította. A magyar mezőgazdák szövetkezetének tagja lévén, a lóhere mag és zab értékesítéseit lebonyolította és a jövedelmet a fogyasztási szövetkezet javára fordította.

Az 1906. év őszén Svájcból hozatott 42 drb. Berni szimenthali tenyésztehének árának lebonyolítását is a szövetkezetek eszközölték, szóval a bel- és külellenségekkel szemben a kitartás és erős akarat győzött.

Az 1916. év szeptember hóban, az invázió alkalmával menekültünk, az akkori boltosunk jó idejében elmenekült, így a holiba volt árukészlet is szét menekítetett. Amit lehetett belőle megmentettek idős Györke Lajos és idős Sófálvi Dénes — a készletet Sánta Ferenczhez szállítván — akik lelkiismeretesen annakidején beszámoltak.

Azután az üres boltot fokozatosan, a viszonyokhoz képest beállítottuk. És ma él és virágzik, hogy szövetkezetünk a 20 éves fenn-

állása idején a jelenleg felmutatott erősségében és életképességében ünnepel, az *Jánosi József* tanító ur főérdeme, aki erős elhatározással, fáradságot nem ismerve, a vezetése alatt álló igazgatóság és felügyelőbizottsággal, lelkiismeretes és ügyes könyvelővel és pénztárnokkal, rendszerelő, művelt és ügyes bolkezelővel, összetartó jó akarattal, szövetkezetünket jelenlegi magaslataira emelték.

Végül emlékezzünk s ne feledjük a még életeen levő *Szász Ferencz*, *Sófálvi Dénes* és *Bartalis Jánost*, akiknek a szövetkezet fennállása s haladása érdekében feledhtelen érdemük van. Emlékezzünk azokról is, akik már nem élnek, de amig éltek a szövetkezetért, annak előmeneteléért mindent megtettek, ami csak tehettek. Névszerint: *Varga Dénes* unit pap, *László Péter*, *Elekes Sámuel*, id. *Demeter Elek*, *Ditró Lajos*, *Joó Elek*, id. *Bartalis János*, *Elekes János*, *Göncz Károly* sztmiklósi pap, *Andrási Péter* medeséri és még többen akik felsorolva nincsenek. Emlékezzünk főképpen id. *Elekes Dénes*ről, akit folyó évben vesztettünk el. Nem tudjuk szavakkal eléggé méltatni az ő tevékenységét szülőföldje és faja iránti önzetlen forró szeretetét. Tudjuk, hogy ő volt a lelke a szövetkezeti eszméknek. Szövetkezetek, gazdakör, egyház és község politikai mozgalmainak első vezére. Mi kortársai itt e kis körben feledni nem tudjuk és elmondjuk Br. Eötvös Józseffel: „Szellem a sir körül maradt, tettekre intve az utódokat!”